

Dubrovčani, koji su svojim poslovanjem održavali privredne i političke odnose između balkanskih i turskih zemalja s jedne i zapadne Evrope s druge strane. Trgovačke veze s Turskom posebno su utjecale na mogućnost privrede zapadnoevropskih zemalja jer su jeftine sirovine iz turskih zemalja kao i evropski uvoz u te zemlje, preko trgovine Dubrovčana, Mlečana i drugih, pomogli privrednom razvoju i akumulaciji kapitala zapadnoevropskih država. Na taj su način skupe engleske, flandrijske i talijan-

ske tkanine davane u zamjenu za grčko i albansko žito, pa se time trgovina žitom uklopila u ostalu evropsku trgovinu otvarajući nove putove i mogućnosti.

Ovom je knjigom dra Hraba-ka, na veoma iscrpan i znanstven način, osvijetljeno jedno dosada nepoznato područje iz dubrovačke prošlosti i ujedno popunjena osjetna praznina u našoj historiografiji, pa će iz tog razloga korisno poslužiti svima koji se bave proučavanjem dubrovačke prošlosti.

Ilija Mitić

ĐURĐICA PETROVIĆ, DUBROVAČKO ORUŽJE U XIV VEKU. Vojni muzej u Beogradu. Posebna izdanja, knj. V. Beograd 1976.

Poslije nekoliko radova autorice koji su posvećeni oružju, nedavno je izdala knjigu u kojoj je dana zaokružena slika oružja izrađivanog ili upotrebljavanog u Dubrovniku u XIV. stoljeću. Svoju studiju o dubrovačkom oružju podijelila je na dva dijela, tako da prvi, po opsegu mnogo veći, obrađuje tipove i vrste oružja, a drugi, manji govori o važnosti Dubrovnika kao oružarskog centra. Zatim slijede izvori i literatura, te obilne bilješke uz pojedine vrste oružja, ilustracije, kao i opširan sažetak na engleskom jeziku. Na kraju knjige naveden je popis imena, mjesta i stvari.

Na temelju višegodišnjeg rada u dubrovačkom Historijskom

arhivu autorica je tipove i vrste dubrovačkog oružja podijelila, kako je uobičajeno, na napadno, zaštitno i vatreno oružje. Najprije obrađuje napadno, hladno oružje za sječu i bod: mač, prijelazne oblike između mača i bodeža, bodež, sablju, kordu, noževe, te oružje na motki: koplje i palicu — topuz. Slijedi hladno oružje za udar nadaleko: pračka, luk, strijele, tobolci za luk i strijele, samostrijeli (baliste). Zatim dolaze ratne bacačke sprave: veliki tvrđavski samostrijeli — spingarde, trabuki i mangani. Među zaštitnim oružjem spominje se štit, oklop i zaštitni dijelovi za tijelo i glavu. Raspravljajući o vatrenom oružju autorica je prije svega utvrdila da se

ono počelo upotrebljavati u Dubrovniku u osmom deceniju XIV. stoljeća. Dalje autorica govori o vrstama topova, njihovim majstorima i veličini kugla, te iznosi da su veliki topovi izbacivali kamene kugle i preko 100 kg težine.

Dubrovnik je, kako proizlazi iz izlaganja autorice, imao u svojim skladištima i na stražarskim mjestima sve vrste ondašnjeg hladnog i vatrenog oružja. Ako se k tome uzmu u obzir naoružane galije, može se zaključiti da obrani Dubrovnika nije ništa nedostajalo.

U drugom dijelu knjige autorica iznosi da Dubrovnik nije bio samo dobro opskrbljen oružjem, nije ga izrađivao samo za svoje potrebe već je u drugoj polovini XIV. stoljeća bio i velik oružarski centar. U prvom redu ona je utvrdila da se u Dubrovniku mogu označiti kao izraziti i pravi oružarski zanati samo mačarski, lukarski, štitarski, okloparski i samostrelarski. Ljudi koji su se bavili tim zanatima bili su u državnoj službi ili su radili privatno. Poslije 1358. g., kada je Dubrovnik postao potpuno samostalan, oružarstvo je u njemu doživjelo pun zamah. Autorica navodi 1362. g. kao godinu kad je Dubrovnik započeo opskrbljivati oružjem, izrađenim u dubrovačkim oružarskim radionicama, ne samo svoje podanike nego i balkanske zemlje, a i talijanske gradove. Dubrovačka vlada nije tretirala oružje koje su tražili nje-

zini susjedi kao drugu trgovinsku robu. Ona ga je prodavala, ali i poklanjala i pozajmljivala, uvjerena da na taj način jača borbenu sposobnost svojih susjeda, a time istovremeno štiti svoju nezavisnost i opstanak. Velika potražnja oružja bio je ujedno i stimulan za veću proizvodnju, što je rezultiralo time da je Dubrovnik, u neku ruku iz nužde, postao važan oružarski centar.

Oružje izrađivano u Dubrovniku bilo je, po autoričinu mišljenju jednako kvalitetno kao i ono koje se upotrebljavalo na Apeninskom poluotoku pa je iz tog razloga našlo tržište u talijanskim gradovima: Đenovi, Ankoni, Firenci, gradovima Apulije i mletačkih provincija.

Knjiga Đurđice Petrović obogatila je dubrovačku bibliografiju jednom važnom jedinicom jer se u njoj iscrpno obrađuje oružje XIV. stoljeća u Dubrovniku.

Ilija Mitić